

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор ВНПЗ «ДГУ»
професор

_____ **О. В. Негодченко**
«30» березня 2017 р.

ПРОГРАМА
фахового вступного випробування, додаткового вступного екзамену
з дисципліни

«ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»

при вступі на навчання для здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 053 Психологія;
для здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю
053 «Психологія» (напрямом підготовки 6.030102 «Психологія»)
на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

Загальна психологія // Програма фахового вступного випробування, додаткового вступного екзамену. – Дніпро: Дніпропетровський гуманітарний університет, 2017. – 10 с.

РОЗРОБНИКИ:

Шевяков П.В. – завідувач кафедри психології, доктор психологічних наук, професор.

Пріснякова Л. М. – професор кафедри психології, кандидат психологічних наук, доцент.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Коқун О. М. – доктор психологічних наук, професор (Інститут психології ім. Г.С. Костюка НАПН України., м. Київ).

Голова фахової
атестаційної комісії
з загальної психології

_____
(підпис)

Л.М. Пріснякова

Схвалено Приймальною комісією університету

Протокол від 30 березня 2017 року № 2.

Розділ 1. Вступ до загальної психології

Тема 1. Предмет і завдання загальної психології

Загальна психологія як навчальна дисципліна, наука про виникнення, функціонування і розвиток психіки. Предмет і завдання загальної психології. Методологічні проблеми загально-психологічного дослідження. Умови і закономірності розвитку психологічного знання. Періодизація психологічних знань. Методи і джерела загальної психології. Значення і місце сучасної загальної психології. Напрями наукової психології: психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, когнітивна психологія, гуманістична психологія. Вітчизняні психологи (Л. Виготський, Б. Ананьєв, Г. Костюк, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе). Психіка як об'єкт психології. Мозок і психіка. Рефлекторний характер психіки. Будова нервової системи. Основні процеси і закони вищої нервової діяльності. Іррадіація, концентрація і взаємна індукція нервових процесів збудження і гальмування. Умовні і безумовні рефлекси. Динамічний стереотип. Перша і друга сигнальні системи.

Тема 2. Методологічні принципи і методи вивчення психіки

Обумовленість психологічної думки особливостями суспільного розвитку, рівнем виробничої діяльності і культури. Елементи природнонаукових уявлень про організм і їх значення для розуміння психіки. Психологічні вчення основних філософських шкіл. Проблема наступництва в розвитку психологічних знань.. Критика "європоцентризму" та "азіоцентризму".

Методологічна основа вивчення психіки: принципи детермінізму, єдності свідомості та діяльності, розвитку, системності, випереджального відображення. Основні групи методів психології. Організаційні методи: порівняльне, лонгітюдне, комплексне дослідження. Генетико-моделюючий метод дослідження психіки. Емпіричні методи: спостереження і самоспостереження, експеримент (лабораторний, природний, констатуючий і формуючий), психодіагностика (тести, опитувальники, анкети, інтерв'ю, соціометрія), аналіз продуктів діяльності.

Методи обробки даних : кількісний (статистичний) і якісний аналіз. Методи корекції: груповий тренінг і аутотренінг, психотерапія. Методики психологічного дослідження. Етапи психологічного дослідження: підготовчий, власне експериментальний, кількісної обробки даних, інтерпретації отриманих даних.

Тема 3. Розвиток психіки і свідомості

Загальна характеристика умов розвитку і особливостей психологічних знань. Матеріалістичне вчення про душу (Демокрит, Епікур, Лукрецій, стоїки). Душа як керівник розуму. Протиріччя у вченні матеріалістів.

Уявлення про душу. Вчення про пізнання. Проблема почуттів і афектів. Проблема волі і свободи. Поняття про характер.

Ідеалістична психологія Платона. Дуалізм Платона. Вчення про душу, пізнання, почуття.

Психологія Аристотеля. Поняття про душу. Вчення про процеси пізнання, почуттях, афектах і волі.

Основні досягнення в дослідженнях мозку, органів чуттів та темпераменту.

Теоретичні підходи до проблеми виникнення психіки: антропоморфізм, панпсихізм, нейропсихізм. Виникнення психіки як результат еволюції нервової системи. Умови розвитку психіки. Розвиток психіки у філогенезі: подразливість, тропізми, таксиси, елементарна чутливість, предметне сприймання, інтелект. Особливості і форми прояву психіки в поведінці: інстинкти, навички, інтелектуальна поведінка. Спілкування і „мова” тварин. Умови переходу до вищої форми відображення – людської свідомості. Роль праці та спілкування у виникненні свідомості. Суть відмінностей психіки тварин і людини. Свідомість і мовлення. Свідомість і несвідоме. Рівні прояву неусвідомлюваних психічних явищ. Перед відоме, підсвідоме, надсвідоме.

Розділ 2. Особистість у діяльності та спілкуванні

Тема 4. Особистість

Загальна характеристика психології в зв'язку з соціальними і ідеологічними умовами розвитку особистості. Психологічні проблеми пізнання. Психологія особистості.

Розуміння особистості і шляхів вдосконалення людини.

Відродження природнонаукового напрямку науки. Розвиток анатомії і медицини і їх вплив на розуміння душі і її функцій.

Поняття про особистість у психології. Співвідношення понять „людина”, „індивід”, „особистість”, „суб'єкт”, „індивідуальність”. Структура особистості. Біологічне і соціальне в структурі особистості. Мотиви. Вид мотивів. Потяги і схильності. Інтереси. Переконавання і світогляд. Установка особистості. Ціннісні орієнтації особистості як змістовна характеристика мотиваційної сфери особистості. Термінальні і інструментальні цінності. Спрямованість особистості і форми її прояву. Самосвідомість особистості. Образ „Я” як установка особистості. Самооцінка та її роль у становленні самосвідомості особистості. Рівень домагань. Психологічний захист особистості. Можливості розвитку самосвідомості. Формування особистості. Рушійні сили розвитку особистості. Формування особистості як цілеспрямоване виховання.

Тема 5. Діяльність

Вчення про О.М. Леонтєва про діяльність. Поняття про роль допоміжних засобів в процесах діяльності. Оцінка Л.С.Виготським ідей про засоби діяльності. Поняття про діяльність. Діяльність та імпульсивна поведінка. Діяльність як зовнішня (фізична) і внутрішня (психічна) активність. Роль діяльності в становленні особистості. Структура діяльності людини: мета, мотив, дії. Дія як процес, спрямований на досягнення поставленої мети. Дія і рух. Види дій. Інтеріоризації й екстеріоризація дій. Опанування діяльністю. Навички і вміння. Етапи й чинники продуктивності формування навичок. Взаємодія навичок. Перенесення й інтерференція навичок. Уміння як використання знань і навичок для досягнення мети діяльності. Навички як дія, виконання якої стало потребою.

Звички. Формування діяльності. Основні види діяльності (праця, навчання, гра) та їх психологічна характеристика

Тема 6. Спілкування

Відкриття рефлексорної природи психіки. Проблема методу в психології спілкування і виділення свідомості в якості атрибуту духовної субстанції. Концепція людини. Вчення про тіло і ідея рефлексу в поясненні поведінки.

Розв'язання психофізичної проблеми. Проблема афектів і свободи людини.

Поняття „спілкування”. Функції спілкування. Взаємозв'язок спілкування та діяльності. Структура спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Вербальна і невербальна комунікації. Мовлення як процес спілкування людей за допомогою мови. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Роль і рольові очікування у процесі спілкування. Спілкування як сприймання і розуміння людьми одне одного. Причинова інтерпретація поведінки іншої людини. Ефекти „ореола” і стерео типізації у сприйнятті іншої людини. Спілкування людей у групах. Групи та їх класифікація. Види груп. Типологія груп за рівнем розвитку. Колектив як вища форма розвитку групи. Між особистісні стосунки у групах і методи їх виявлення.

Розділ 3. Пізнавальна сфера особистості

Тема 7. Увага

Епіфеноменалізм в ученні про увагу. Принципи детермінізму в психології уваги. Емпіричної психології уваги. Основні ідеї психології уваги.

Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги. Механізми мозкової діяльності, що забезпечують зосередження на об'єкті. Домінанта (О. Ухтомський). Орієнтовна діяльність і увага. Характеристики уваги: стійкість, переключення, розподіл, обсяг. Види уваги: мимовільна, довільна, після довільна. Взаємозв'язок якостей уваги і властивостей нервової системи. Умови привертання уваги. Підтримка уваги у процесі діяльності. Методи вивчення уваги.

Тема 8. Відчуття і сприймання

Розвиток поняття про асоціацію відчуттів. Заснування першої сигнальної системи в асоціативної психології. Продовження ідей в матеріалістичному напрямку та і ідеалістичному. Тлумачення ними закону асоціації сприймання.

Поняття „відчуття” і „сприймання”. Рефлексорна природа відчуттів. Рецептори й аналізатори. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація подразників. Поріг чутливості та його вимір. Удосконалення відчуттів. Компенсаційний ефект. Сприймання як перцептивна діяльність суб'єкта. Характеристики сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість. Залежність сприймання від попереднього досвіду і характеру діяльності. Фігура і фон сприймання. Полімодальність сприймання. Сприймання простору і часу. Зорові ілюзії. Удосконалення сприймання. Спостереження як цілеспрямоване сприймання. Методи вивчення чуттєвих форм пізнання дійсності.

Тема 9. Пам'ять

Розвиток вчення про пам'ять в працях вітчизняних та зарубіжних психологів. Постановка проблеми суспільної обумовленості пам'яті людини. Природнонауковий підхід до пам'яті.

Поняття про пам'ять. Фізіологічні основи пам'яті. Види пам'яті. Генетична і прижиттєва пам'ять. Класифікація пам'яті за модальністю (наочно-образна, рухова, емоційна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (миттєва, короткочасна, проміжна, довгострокова), цілями діяльності (мимовільна, довільна). Процеси пам'яті. Запам'ятовування: мимовільне і довільне, механічне і логічне. Відтворення. Забування. Умови і прийоми підвищення ефективності пам'яті. Методи вивчення пам'яті.

Тема 10. Мислення

Внесок досліджувачів мислення в розвиток вітчизняної психології. Значення їх ідей для становлення вітчизняної психологічної думки. Психологічні ідеї дослідників пам'яті.

Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація, узагальнення. Форми мислення: за формою (предметно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне), характером розв'язаних задач (теоретичне, практичне), ступенем новизни й оригінальності (репродуктивне, творче), ступенем розгорну тості (дискурсивне, інтуїтивне). Індивідуальні особливості мислення: глибина, самостійність, широта, гнучкість, швидкість розумових операцій. Мислення і мовлення. Мислення як процес розв'язання завдань. Етапи розв'язання завдань і розумові дії. Засоби активізації розумової діяльності людини. Методи вивчення мислення.

Тема 11. Уява

Психологія уяви і її критика. Ідеї Канта про неможливість психології як науки. Антропологія Канта. Априоризм в вченні про пізнання і його вплив на психологію. Вчення про апперцепції і схеми уяви.

Матеріалістичний підхід до розуміння уяви. Поняття про уяву. Випереджальне відображення у процесі уяви. Види уяви: мимовільна і довільна, репродуктивна і творча. Фантазія, марення, мрії. Фізіологічні основи уяви. Засоби і прийоми створення нових образів: типізація, гіперболізація, аглютинація, схематизація. Методи вивчення уяви. Уява і творча діяльність.

Розділ 4. Емоційно-вольова сфера особистості

Тема 12. Почуття

Психологія почуттів. Ідеї про застосування математики в психології емоцій та почуттів.

Тема 13. Воля

Загальна характеристика етапів і напрямків в розвитку психології вольових процесів. Класичний асоціанізм Т.Брауна і Дж.Мілля. Ментальна хімія Дж.Ст.Мілля. Криза асоціанізму в психології А.Бена. Еволюційний асоціанізм Г.Спенсера.

Розділ 5. Індивідуально-психологічні особливості особистості

Тема 14. Темперамент

Розвиток психології темпераменту в рамках медицини і природознавства. Психологічна думка в Росії і Україні і становлення індивідуально-психологічних особливостей особистості. Вчення про темперамент

Тема 15. Характер

Основні досягнення в області дослідження характеру. Теорія специфічних енергій органів чуттів. Вчення про рефлекс. Успіхи в дослідженні мозку і психофізіологічна проблема.

Тема 16. Здібності

Зародження психофізики і психометрії. Психофізика Г.Фехнера. Психометрія Ф.Дондерса. Їх значення для становлення експериментальної психології здібностей.

Тема 17. Розвиток еволюційних ідей в біології і їх значення для психології

Успіхи в біології. Загальна характеристика еволюційної теорії Ч.Дарвіна. Виникнення генетичних напрямків в психології. Шляхи розвитку порівняльної психології, дитячої психології, історичної психології в кінці XIX століття.

Тема 18. Перші програми загальної психології як самостійної науки

В.Вундт і становлення експериментальної психології. І.М.Сеченов і становлення наукової психології в Росії. Праця Сеченова “Рефлекси головного мозку”. Поняття про рефлекс. Співвідношення психіки і свідомості. Мозок як ланка рефлексу.

Тема 19. Теоретична боротьба в загальній психології

Структуралізм Е.Титченера. Психологія акту Ф. Brentano. Психологія В.Джемса. Американський функціоналізм. Основні напрямки розвитку психології в Росії. Природнонауковий напрямок (В.М.Бехтеров, Н.Н.Ланге, И.П.Павлов).

Тема 20. Розвиток експериментальної психології і її прикладних областей

Експериментальні дослідження в області сприйняття, пам'яті, мислення, навичок. Виникнення диференціальної психології. Дослідження Ф. Гальтона в області здібностей і вимірювання інтелекту. Тести Біне-Симона. Експериментальна педагогіка Е.Меймана. Виникнення педології.

Прикладання психології до медицини. Прикладання психології до області промислового виробництва. Виникнення психотехніки.

Експериментальні дослідження в зоопсихології.

Проблема співвідношення теорії і практики в зв'язку з зростанням прикладних досліджень в психології.

Тема 21. Загальна характеристика кризи в психології (10-30 роки XX століття)

Причини виникнення кризи в психології на початку XX століття. Основні чинники та ознаки кризи. Основні психологічні теорії цього періоду.

Вплив кризи в психології на зародження і розвиток нових шкіл і напрямків.

Тема 22. Біхевіоризм як напрямок в психології

Необіхевіоризм та його варіанти. Аналіз вирішення проблеми об'єктивності психологічного дослідження в біхевіоризмі.

Тема 23. Гештальтпсихологія

Основні напрямки досліджень в області сприйняття, мислення, особистості. Оцінка вирішення проблеми цілісності в гештальтпсихології.

Тема 24. Глибинна психологія

Психоаналіз З.Фрейда. Проблема несвідомого в психології. Індивідуальна психологія А.Адлера. Аналітична психологія К.Юнга. Его-психологія. Неофрейдизм і його варіанти.

Концепція людини і особистості в глибинній психології.

Тема 25. Французька соціологічна школа

Проблема суспільно-історичної обумовленості людської психіки в французькій соціологічній школі. Концепція двох типів мислення Л.Леві-Брюля.

Тема 26. Описова загальна психологія

Зародження описової психології. Теоретики описової психології. Проблема предмету і методу психології по В.Дільтею. Психологія Е. Шпрангера.

Тема 27. Становлення і тенденції розвитку радянської загальної психології

Становище психології в СРСР після перемоги Жовтневої революції 1917 року. Проблема методологічної перебудови психології на базі філософії марксизму і варіанти її реалізації. Розвиток прикладних напрямків. Педологія і психотехніка. Робота в області психологічної теорії. Поведінкові напрямки (рефлексологія, реактологія, психологія М.Басова та інші). Культурно-історична теорія Л.С.Виготського. Становлення діяльнісного підходу. Психологія С.Л.Рубінштейна. Вчення про діяльність А.Н.Леонтьєва. Теорія формування розумових дій і понять П.Гальперіна. Психологія установки Д.Н.Узнадзе.

Теоретичні дискусії 50-х - 70-х років.

Розвиток психологічної теорії в працях Б.Г.Ананьєва.

Дослідження Б.М.Теплова в області диференціальної психофізіології.

Тема 28. Сучасний стан зарубіжної загальної психології.

Виникнення нових галузей психології після другої світової війни. Розвиток міждисциплінарних досліджень. Генетична психологія Ж.Піаже. Концепція психічного розвитку А.Валлона. Міжкультурні дослідження. Проблема історичного розвитку психіки в структурній антропології К.Леві-Стросса.

Гуманістична психологія. Логотерапія В.Франкла.

Сучасні напрямки в зарубіжній психології.

Рекомендована література

Основна

1. Аристотель. О душе. Этика /Никомахова//Сот. : В 4 т. М.: Мысль., 2005, Т.1 с.369-448, Т.4.с.53-293.
2. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания.- Спб, Питет, 2010.
3. Асмолов А.Г. Психология личности. – М., МГУ, 2010.
4. Бехтерев В.М. Объективная психология. М., 2011.-368 с.
5. Бехтерев В.М. Общие основы рефлексологии человека.М.:Гос.издат.,2008, с.182-205
6. Бодалев А.А. Психология общения. – М.,1996.
7. Валлон А. От действия к мысли. М., 2006. – 289 с.
8. Выготский Л.С. Исторический смысл психологического кризиса//собр.соч.: в 6 т. М.: Педагогика, 2012, т.1.с.291-436
9. Выготский Л.С. Учение об эмоциях. Историко-психологическое исследование//там же. М.,2004, т.6. С.91-318
- 10.Бодалев А.А. Личность и общение. – М.,2003.-271 с.
- 11.Гальперин П.Я. Психология как объективная наука. Избр. псих.труды.-М.; Воронеж, 2008.-480 с.
- 12.Грининг Т. История и задачи гуманистической психологии // Вопр. Психологии, 2008, №4 с.161-167
- 13.Декарт Р. Страсти души //Избр. филос. произв. М.: Мысль, 2009, т.1 с. 181-512
- 14.Ждан А.Н. История психологии. От античности до наших дней. М.: 2010, 367 с.
- 15.Изучение традиций и научных школ в истории советской психологии/ под ред. А.Н.Ждан. М.: Из-во Моск. Ун-та, 2008, 168 с.
- 16.История зарубежной психологии (30-е – 60-е года XX века): Тексты / Под.ред. П.Я.Гальперина, А.Н.Ждан.: Из-во Моск. Ун-та, 2006, 343 с.
- 17.Костюк Г.С. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 2008.
- 18.Петровский А.В., Ярошевский М.Г. История и теория психологии.- Ростов-на-Дону, 2006.-т.1.-416 с.
- 19.Рубинштейн С.Л. Основы общей психологии. Т.1.2.- М., 2009
- 20.Франк С.Л. Душа человека. – М., 2007. – 315 с.
- 21.Фрейд З. Лекции по введению в психоанализ. – М.,2009.- 451 с.
- 22.Экспериментальная психология / под ред. П.Фресс и Ж.Пиаже. Вып. 1,2 М., 2006
- 23.Ярошевский М.Г. История психологии. М., 2004. – 489 с.
- 24.Ярошевский М.Г. Сеченов и мировая психологическая мысль. – М. 2011. – 321 с.
- 25.Ярошевский М.Г. Выготский: в поисках новой психологии. – М., 2011. – 365 с.

Додаткова література

1. Ананьев Б.Г. О проблемах современного человекознания.- СПб: Питер, 2011.
2. Айсмонтас Б.Б. Общая психология: Тесті. – М.: ВЛАДОС_ПРЕСС, 2012. - 192с.
3. Анастаси А. Психологическое тестирование.-СПб: Питер, 2011.

4. Асмолов А.Г. Психология личности. М., МГУ, 2010.
5. Бодалев А.А. Психология общения.- М., 2006.
6. Божович Л.И. Проблемы формирования личности.-М., 2005.
7. Варій М.Й. Загальна психологія: Підручник. – К.: Центр учбової літератури,2007. – 968с.
8. Выготский Л.С. Собрание соч.-Т. 2,3. М.: Педагогика, 2009.
9. Василюк Ф.Е. Психология переживания: Анализ преодоления критических ситуаций. М.:МГУ, 2010.
- 10.Вилютас В.К. Психологические механизмы мотивации человека. М.: МГУ, 2010.
- 11.Гальперин П.Я. Лекции по психологии: Учеб. пособ. – М.: КДУ, 2005. -400с.
- 12.Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. - М., 2011.
- 13.Гриншпун Й.Б. Введение в психологию.-М., 2006.
- 14.Грановкская Р.М. Элементы практической психологии. - СПб: Питер, 1999.
- 15.Гамезо М.В. Атлас по психологии.- М., 2011.
- 16.Годфруа Ж. Что такое психология в 2-х т.т. 3-е изд. М: изд-во Мир,2010.
- 17.Гловер Э. Фрейд или Юнг. С.-Пбг. 1999.
- 18.Дрозденко К.С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посіб. – К.: Професіонал, 2011. -304с.
- 19.Дрозденко К.С. Загальна психологія у практичному вимірі: Підручник. – К.: Професіонал, 2007. – 608с.
- 20.Загальна психологія: Практикум: Навч. посіб./ В.В. Волошина та ін. – К.:Каравела, 2005. -280с.
- 21.Забродин Ю.М. Психология личности и управление человеческими ресурсами. Учебно-метод. Пособие для вузов. – М., 2012.